

שי"ח אהרן

פרשת: תרומה

גליון: קע"ז

שי"ח הפרשה

כה.ב ויקחו לי תרומה.

ברש"י כתב: "לי – לשמי". וכבר שואלים המפרשים מה בא רש"י להסביר בזה. אפשר לפרש בדרך רמז עפ"י המשנה באבות "ארבע מידות באדם האומר שלי שלי ושליך שלך – בינוני וכו' האומר שלי שלך ושליך שלך – חסיד" הרי שעיקר המעלה כשאדם יכול למסור את ה"לי" למישהו אחר. בדרך זה ניתן לבאר את הפסוק ויקחו "לי" תרומה, תתן את ה"לי" כתרומה את מה ששייך לך – תמסור לשני.

כה.ב ויקחו לי תרומה

כשאמרו ישראל נעשה ונשמע, מיד אמר להם הקב"ה ויקחו לי תרומה (תנא דבי אליהו) ביאר הרב אברהם שמחה הורביץ זצ"ל, כי אפילו בשעה שאדם מישראל אומר 'נעשה ונשמע', ונמצא במדרגה גבוהה מאד של קבלת עול מצוות ומלכות שמים, עדיין אין זה אומר שהוא הגיע למדרגה הרצויה של רוחב לב בנתינת צדקה, ויש להעמידו במבחן ולראות איך הוא נותן לשני. לכן כאשר אמרו ישראל 'נעשה ונשמע', בחנו אותם אם יעמדו כמו כן גם ב'ויקחו לי תרומה'. צא ולמד, שיכול אדם להיות במדרגה גבוהה ביותר בעניינים שבין אדם למקום, אבל עדיין לא להגיע למדרגה הרצויה בעניינים שבין אדם לחבירו.

כה.ב ויקחו לי תרומה.

למה התורה לא ממשיכה מפרשת יתרו לפרשת תרומה? למה התורה "חוצצת" עם פרשת משפטים? אומר בית הלוי תירוץ נפלא – הקב"ה אמר כאן למשה רבינו יסוד. אתה הולך לקבל תרומות מבני ישראל, תזהיר אותם! אני לא רוצה לקבל תרומות שלא עברו את המסגרת של משפט הצדק. לכן שמתו את פרשת משפטים בין מעמד הר סיני, לפרשת תרומה. לפני שאדם מוציא את התרומה מהכיס, תבדוק אם התרומה הזאת נקיה. אם התרומה לא נקיה, אני לא רוצה אותה בתרומת המשכן! אומר הנביא (ישעיה נו, א) שמרו משפט ועשו צדקה. ישנם הרבה אנשים שנותנים צדקה. הצדקה שלהם באה, כי הכסף שלהם לא כשר.

כה.ב דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה.

מפרש רש"י: לי לשמי. מקשים המפרשים: הלא מצינו בחז"ל שאמרו: לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה – ומדוע במצוה, זו ציותה התורה דוקא לשמה ויש לומר: כי אף על פי שמצוה. שלא לשמה, גם כן נחשבת מצוה ומקבלים עליה שכר, כי אין הקב"ה מקפח שכר אפילו של שיחה נאה, אבל בכל זאת ממצוה שלא לשמה, לא יכולים לעשות מקום השראת השכינה. כמו שכתוב בפסוק "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם – כדי שיהא מקום להשראת השכינה,

שי"ח ההלכה

מעשה שהיה ביהודי שערך בביתו שמחת שבע ברכות. והנה באותה תקופה ערכה חברת אחת המשקאות מבצע פרסים ענק, הפרס הראשון היה רכב יוקרתי. הפרסים היו נקובים על גבי פקק הבקבוק. והנה במהלך הסעודה פתח אחד האורחים את פקק אחד הבקבוקים, הפכו כדי לבדוק אם מדובר בפקק הזוכה, לתדהמתו מגלה כי חקוק על הפקק זכית במכונית!... לא היה קץ לאושרו של האורח.... אלא שבעל הבית הבחין במתרחש, ובא ותבע את הפקק שלו בחזרה, ואילו האורח טוען שאילולא היה מוצא, היה נשלך הפקק לאשפה ולו שייכת הזכייה!

הצדק עם מי???

תשובה: שאלה מרתקת זו הובאה בספר משפטי התורה ונאמר שם שבמקרה שבעל השמחה ידע מהמבצע ודעתו הייתה לבדוק בתום השמחה את הבקבוקים, אם כן הוא שזכה בפקק בקניין הגבהה או בקניין חצר, והיות ורק המשקה מיועד לאורחים וחשב בעל השמחה ליטול את הפקק לעצמו אם כן הפקקים אינם הפקר. אמנם אם לא ידע בעל השמחה כלל אודות המבצע, ודעתו הייתה להשליך את כל הבקבוקים הריקים לאשפה זכה המוצא בפקק. זאת כי דבר שסביר להניח שלא ימצאנו בעל החצר ואינו מעלה בדעתו כלל שנמצא בחצרו דינו כהפקר וכל הקודם בו זכה.



משל ונמשל

משל ליהודי ששהה פעם מחוץ לעיר מגוריו ואזלו כל כספו ומזונו, ימים אחדים עברו על האיש מבלי שבאו אל פיו מאכל ומשקה, עד אשר נקלע לעיירה יהודית, בכניסה לעיירה פגש אחד מבני המקום ושאלו האם יש בעיירתכם יהודי מכניס אורחים שיואיל לארחני בביתו? השיב הנשאל בחיוב, בהצביעו לעבר אחד הבתים, צעד האורח לעבר המקום שעליו החווה האיש, אך כיוון שבאותו עבר היו שני בתים טעה האיש ונכנס לא אל הבית שעליו הורה לו בן שיחו, אלא לבית הסמוך שלא היה אלא ביתו של קמצן העיירה. כשנכנס האורח אל בית הקמצן, נשאל על ידי בעל הבית לסיבתו, בואו זה ימים אחדים מטלטל אני בדרכים וכל מזון או משקה לא באו אל פי, סיפר האורח, אנא תן לי דבר מאכל להשקט את רעבוני, עיניו של בעל הבית נפערו בתמיהה לשמע משאלתו המוזרה של האיש, וכי חינם אין כסף אתן לך מזון? שאל בקול קשה, אם תסכים לעשות בעבורי עבודה כלשהי, תקבל מנת אוכל בתמורה לעבודה, הנה בוא בעקבותי והוא הוביל את האיש אל חצר הבית שם מונח היה בול עץ גדול, אם תנסר את בול העץ לגזרי עץ קטנים, אתן לך מזון, לא היתה לו ברירה לאורח המסכן, ובשארית כוחותיו נטל לידיו את המשור והחל בעבודה המפרכת, וכשכילה סוף סוף עבודתו, פנה אל בעל הבית וביקשו לקיים את הבטחתו ולהעניק לו מזון, יצא בעל הבית אל החצר, וכשנוכח שהעבודה בוצעה כראוי, ניגש אל האורח אחז בחיבה בזרועו ואמר לו: רואה אתה את הבית הזה והוא הצביע על בית שכנו, הבית שעליו גם הורה האיש שפגש האורח בבואו לעיירה, היכנס נא לבית זה ושם יתנו לך ארוחה משובחת תמורת עבודתך, עשה האיש כדבריו פנה אל הבית הסמוך, ונתקבל שם בסבר פנים יפות, בעל הבית ערך לפניו את השולחן והגיש לו מטעמים ומעדנים לרוב, האורח הרעב והגיע אכל בשמחה את המזון המשובח, וכשכילה את סעודתו פנה ואמר לבעל הבית, בעבור סעודה דשנה שכזאת כדאית היתה העבודה שעשיתי, על איזו עבודה אתה סח? התפלא בעל הבית, כשסיפר לו האורח את כל המעשה, נתחייך בעל הבית ואמר: דע לך שהאוכל שאכלת על שולחני, הינו מתנת חנים, ואילו את העבודה עשית לא למעני אלא למען אדם אחר. והנמשל כל מזונו ופרנסתו של האדם מוענקים לו מן השמיים כמתנת חנים, ואילו עבודתו ומלאכתו אינם אלא בגלל ולכפר על עוונותיו.



צריך להיות לשמה דוקא, בכוונה טהורה ורצויה.

כה.ב מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי.

מסופר על הרה"ק רבי מאיר שפירא מלובלין זיע"א, שפעם נשא דרשה לטובת ישיבתו חכמי לובלין, במקום נוכחו הרבה גדולי תורה ועשירים. פתאום ראה הצדיק בין הקהל גם בילד קטן, ניגש אליו ושאלו אם הבין את תוכן הדרשה? לא, השיב הילד, שמעתי רק שהרב מדבר על כסף. כך, תמה הרב. א"כ למה הנך אומר שלא הבנת את הדרשה, הבינות את דרשתי טוב יותר מכל בעלי הבתים.

כה.ב דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה.

במדרש (שמות כה) דרשו חז"ל על פסוק זה: "וייקחו לי תרומה" דכתיב: "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה" "כי לקח טוב נתתי לכם תורתא אל תעזבו". בדבר חז"ל אלה - אמר הצדיק רבי דוד מקוצק - אנו למדים את היחס הנכון שיש לכל איש ישראל להתייחס אל לימוד ממש כשם שאדם העוסק במסחר אף אם היום לא יעלה על מסחרו בידו ולא הרוויח כראוי אין הוא נוטש את מסחרו כליל משום כך אלא למחרת היום הוא שוב מנסה את כוחו אולי היום יצליח ה' בידו ויוכל להרוויח. סוחר שיעזוב את מסחרו מחמת שיום אחד לא הרוויח מאומה יפסיד את כל אשר לו... כך גם הוא בלימוד התורה - סיים הצדיק - אף אם הלומד תורה אינו רואה ברכה בעמלו אל יתייאש אלא ימשיך וידבק בתורה וינסה שוב ושוב - לבסוף בוודאי יזכה ויראה ברכה בעמלו וחפץ ה' בידו ויצליח. אם יתייאש ויעזוב את לימודו כליל סופו שמאומה לא יוותר בידו...

כה.ב דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה.

"ויקחו לי" אומר האדמו"ר מקאצק: לשון קיחה, בחינת מקח, בעל העסק איננו פורש מעסקו אם פעם איננו מצליח בעסקיו, יודע הוא, כי אם יפסיק במשא ומתן, יתמוטט כולו. כן הדבר בתורה ובמצוות, אם אין מצליחים פעם פעמים, צריך להמשיך ולעמול ולא להתעייף, בהפסקת התורה ומעשים טובים בודאי שאין קיום לעולם.

כה.ב דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה.

צדיקים ממונם חביב עליהם יותר מגופם. (חולין צא.) וקשה, איך יאה לצדיקים לחבב כל כך את הממון? אמר על כך רבה של לובלין הגאון מהר"מ שפירא: הצדיקים יודעים כמה פעולות טובות אפשר לפעול בממון, להחיות בו נפשות, להחזיק בני תורה, להקים מוסדות תורה - דברים שאי אפשר לעשותם בעזרת הגוף בלבד, ולפיכך מחבבים הם את הממון יותר מגופם. לעומת זה בעלי התאוה שמבזבזים את כל ממונם רק לשם תענוגות הגוף, הרי לגביהם כל עצם הממון אינו אלא בשביל הגוף, וממילא חביב עליהם גופם יותר מממונם.

כה.ב דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה.

למה לא מברכים על מצוות צדקה, כפי שמברכים על כל מצוה

אחרת? היה הרבי מרימנוב אומר: משום שברכה צריך לברך בלב שלם, מתוך שמחה, ועל פי רוב אין הצדקה ניתנת במלוא החשק ובשמחה אמיתית.

והרבי ר' בונים היה אומר: אילו היה אדם צריך לברך ברכה לפני מתן צדקה, הרי שהיו קודמים לך, כמקובל, כל מיני הכנות ושהיות: היה מכין את עצמו, נוטל ידיים, רץ תחילה למקווה, ובין כה וכה היה העני גווע ברעב.

כה. ועורות אילים מאודמים ועורות תחשים ועצי שיטים.
רש"י: "תחשים - (שבת כ"ח) "מין חיה ולא הייתה אלא לשעה, והרבה גוונים היו לה" לך מתרגם ססגונא ששש - ומתפאר בגוונין שלו: "צריך להבין בדברי רש"י מה קשר יש בין תחילתו לסופו? אלא, ידוע שבכל מקום שמתרגם התרגום שם חיה, אותו תרגום זהו שמה של החיה בארמית. כגון: "שור או שה" מתרגם - 'תור או אימר'. דוכיפת" - 'נגר טורא'. אבל התחש, ידוע שהייתה רק לדור המדבר, אם כן, כיצד יתכן שיש לה שם בארמית שהתרגום מתרגמו? אלא אומר המהר"ל דיסקין: ששאלה זאת בא רש"י ליישב: "שהרי מין חיה הייתה" וכיצד תרגם התרגום? אלא עונה רש"י, שהתרגום שתירגם בארמית זה לא שמה של החיה אלא האופי שלה. שהרבה גוונים יש לה ולפיכך שש ומתפאר בגוונין שלו.

כה. ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם.

עשיר אחד, קנה לבנו הקטן ארנק עשוי עור. שמח הילד מאד במתנה היקרה, ורץ להראות אותו לחבריו. חברו בן עניים נתקנא בחברו, על כן החליט, שיתחיל לחסוך עד שיוכל גם הוא לקנות ארנק עשוי עור...מה תועלת תהיה לך בארנק? שאלו אביו, הרי אף אם תצליח לחסוך ולקנות את הארנק, לא יהיה לך דבר לשים בתוכו...כן הוא גם הנמשל - אמר המגיד מדובנא - הקדוש ברוך הוא מצווה לבני ישראל שיעשו מקדש, אולם מתי מעשה זה ראוי? רק כאשר הם מקיימים בעצמם גם את "ושכנתי בתוכם", כאשר הם עושים רצונו של מקום ותורתו בקרבם. בניית היכלות ריקים אין בהם כל תועלת!

כה. וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו.

איתא במדרש הגדול, וכי מאחר שהוא מצופה מבית ומחוץ, 'עץ' באמצעותו למה לי? לומר לך, אלמלא יצר הרע אין שבח לתלמידי חכמים, אלא שבחן שכובשין יצרן, וכן הוא אומר ומושל ברוחו מלוכד עיר, ותנן איזהו גיבור הכובש את יצרו. אחד מחסידי הרה"ק רבי מנחם נחום מרחמסטריווקא זי"ע היה דבק בתהלוכות רבו, וכל תנועותיו והילוכיו היו כרבו (בחיצוניות) ... נענה ואמר לו הרבי, אם תרצה להעתיק את אורחותי, עדיף שתתחיל שלא לעשות את כל מה שאני אני עושה, מאשר לעשות את אשר אני עושה...

כה. וצפית אותו זהב טהור.

אמר רבא, מכאן לת"ח שאין תוכו כברו שאינו ת"ח. בשיחה

עם יהודי פשוט ירא שמים אמר החוזה מלובלין:

הרי אני מקנא בך, שאתה צדיק גדול ממני. שאילו הרבי הרי הוא ירא שמים בעל כורחו, שכן מכל עבר עיני הבריות תרות אחריו, אם אהיה חלילה עובר על פרט קטן שבקטנים במצוה קלה, אם יארע ופעם אחת לא אטול ידיים - מייד יקום רעש: "החוזה לא נטל ידיים!" ואילו אתה יהודי פשוט שאיש אינו משגיח עליך, ואף על פי כן אתה נוהג ביראת שמים - הרי שבאמת אתה צדיק גמור.

כה. יא. מבית ומחוץ תצפנו.

ביומא עב: אמרו כל ת"ח שאין תוכו כברו אינו ת"ח. שנאמר מבית ומחוץ תצפנו. וקשה הא בארון עצמו היה תוכו מעץ וא"כ אין תוכו כברו? וי"ל דאדרבה, למרות שהוא מצופה זהב מבית ומחוץ, הוא נקרא ארון עץ ולא ארון זהב כי אין תוכו כברו, והיא גופא הראייה שת"ח שאין תוכו כברו אינו ת"ח.

כה. ויעשיתם שנים כרובים זהב מקשה תעשה אותם.

בתורה מצינו פעמיים את המילה "כרובים" - בספר בראשית בעניין גרוש האדם מגן עדן "וישכן לגן עדן את הכרובים". רש"י מפרש שם "כרובים" - מלאכי חבלה. וכאן במשכן "ועשית שני כרובים" מפרש רש"י: "כרובים" - דמות פרצוף תינוק. ויש להבין, מדוע פירש רש"י שני פרושים לאותה המילה? עונה על כך ר' משה אפשטיין (ראש ישיבת סלבודקא): בא הכתוב לרמז: כשנותנים לילד חינוך טוב, הוא עשוי להיות ככרוב המסכך בכנפיו על ארון הקודש, אבל כאשר החינוך רחוק מאוהל מועד ומארון הברית, עלול הוא לגדול פרא ולהיות מלאך חבלה.

כה. והיו הכרובים פרשי כנפיים למעלה.. ופניהם איש אל אחיו.
יסוד חשוב לומדים מהכרובים כי תלמיד חכם חייב להיות מבחינת "פרושי כנפים למעלה" נזהר במצוות שבין אדם למקום, ובו בזמן גם "פניהם איש אל אחיו" - נזהר וטהור בדברים שבין אדם לחברו.

כה. לא ועשית מנורת זהב טהור.

רש"י אומר על המילה תיעשה שהמנורה נעשית מאליה משה זרק זהב לאש ויצאה המנורה שואל השפת אמת א"כ לשם מה היה צורך שמשה יעשה פעולה במעשה המנורה אם היא נעשית מאליה? אלא יסוד גדול טמון כאן שעל האדם לעשות את המוטל עליו ולא לחשוב הרי יש דברים שאינם ביכולתי אם האדם עושה מה שביכולתו הרי נעשית מאליה.

כה. לו כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו.

רמז רמזה התורה, כי אין לפרש את דברי התורה ע"י הקדמות ידיעות ומושכלות אשר נלקחו מספרי חכמות חיצוניות. כל ההקדמות אשר מהן אנו באים לעשות ציצים פרחים וכפתורים לתורה "ממנה יהיו", מן התורה עצמה ולא ממקומות זרים.

מעשה שהיה

מסופר על הרה"ק רבי מנחם מענדל מקוסוב זיע"א, שהיה אוהב ישראל ורודף שלום מימי נעוריו, תמיד כלתה נפשו לעשות טובה לכל אדם מישראל ולהרבות שלום בעולם, לבו היה מלא רחמים ואהבה, והיה מאסף נדבות ומחלקן בחשאי בין משפחות הגוונות שבאו עד ככר לחם, כך נהג כל הימים בהיותו רך בשנים ובהיותו בא בימים, בשבתו בביתו ובולכתו בדרך. פעם אחת בהיותו צעיר לימים, הלך לבקר בהיכלו של רבו הקדוש רבי זאב וואלף מטשארנא אוסטראה זיע"א אשר ברוסיה המדינה, ומכיוון שהיה אברך עני ולא היה בידו כסף לשכור לו עגלה, הלך ברגליו לאטו, החבילה על כתפיו, המקל בידו ודרך המלך לפניו, ביום עשה דרכו ובלילה לן בעיר או בכפר, בכל מקום ישבו שהגיע אליו לפני שקיעת החמה או אחריה. ויהי היום ויבוא לכפר אחד לפנות ערב והוא עייף ויגע, חיפש ומצא בית יהודי, נכנס ושאל את בעל הבית אם אפשר יהיה ללון אצלו? קבל אותו היהודי בסבר פנים יפות, נתן לו שלום והראה לו מקום לישוב. הסיור את חבלת המלך כתפיו, העמיד את מקלו בפניה, נטל את ידיו והתפלל, אחרי התפילה ישב על יד השולחן והנה שמע אנחה אחרי אנחה יוצאת מלב בעל הבית, הרגיש הצדיק בצערו של האיש ולא יכול להתאפק, ושאל אותו על מה הוא נאנח כל כך? סיפר לו האיש את צערו כאדם שלבו מלא צער ודאגה ורוצה הוא להשיחם לאחרים: עשיר גדול היה ובעל עסקים הרבה וכל אשר פנה הצליח, והנה פתאום התחיל לגלג מזלו לירד, השעה פסקה משחק לו, עסקיו נתמעטו וירד במאיגרא רמה לבירה עמיקתא, מה יאמר ומה ידבר? דאגותיו הלכו והתרבו ואין הפה יודע לספר מה שהלב מרגיש, דבר אחד מני אלף, חייב הוא לפרץ דמי חכירה ששים אדומים זהב, בית המזיגה הוא המשען האחרון לפרנסתו הדלה, ואין לו אף פרוטה אחת, מחר עליו לשלם וברור לו שאדוניו יוציאוהו מדירתו, ואולי ישליכוהו אל הבור, ומה יעשו אשתו וילדיו הקטנים? כיסו רק ואין הוא יודע מאין יבוא עזרו, אין לו לא קרוב ולא גואל שיירחם עליו ויוציאוהו מן המיצר, טובע הוא בים של צרות ואיך לבו ישקוט בקרבו ולא יאנח? ישב ר' מנחם מענדל ושמע את דברי היהודי, ולבו נשבר בקרבו, וכאשר כלה לדבר ניחם אותו ואמר, אל תתייאש, קוה אל ה' הנה לא ניחם ולא ייש שומר ישראל, ואם אין לך גואל, הוא יהיה גואלך, ועל ידו תיושע ישועה שלמה, סאתך נתמלאה, תקרא אל ה' מן המצר והוא יענך במרחב, וכשם שנפלת משמי רום לתוך התהום, כן תתרומם שוב ותעלה מעלה מעלה. אך בעל הבית שצרותיו כבדו מאד לא שם לב לדברי נחמה של האורח ואדרבה אנהותו רבו עוד יותר ועיניו זלגו דמעות, הסתכל בו ר' מנחם מענדל, ראה את צערו כאב את כעבו ולא ידע מה לעשות, במה יוכל להושיע לו, הוא בעצמו אין לו רכב דברי נחמה, ובאלה לא ישלם היהודי את חובו לפרץ, במחשבות כאלה עלה על מטונו, אמר קריאת שמע של המטה והחליט בלבו לבוא מחר לטשארנא אוסטראה, ולעשות כל מה שבידו לחלץ את היהודי הזה מן המצר, הרי זה כעין פדיון שבויים. למחרת השכים ונטל ידיים, לבש והתפלל, נפרד מאת בעל הבית, ובשעת הפרידה חיזק את רוחו וחזר על דבריו של אמש שישים בה' בטחונו, והוא יתברך שמו לא יעזובנו ויעמוד לו בשעת צרה. אחר כך פנה אל הפתח, פתח את הדלת נשק את המזוזה, והלך לדרכו, ובלכתו שקוע במחשבות, שמע מאחוריו קול דהרת סוסים, נשא את עיניו וראה מרכבה כבודה הולכת במרוצה ומתקרבת אליו, סר הצידק ועמד המרכבה עברה ובה איש יהודי צעיר, כאשר התרחקה המרכבה מהלך של מאה פסיעות בערך, עצרה ונעמדה על אם הדרך, ומשהתקרב ר' מנחם מענדל אליה, הזמין אותו בעל המרכבה שיעלה ויסע אתו, ואמר: אני נוסע אל הרב הצדיק מטשארנא אוסטראה, יעלה וישב אתו, יסע עד העיר ההיא, ומשם ואילך יעשה כל אחד מהם את דרכו, ויילך למקום שלבו חפץ, מיאן ר' מנחם מענדל לעלות, הפציר בו העשיר מאד, הרבה עליו דברים ולא אז מן המקום, ממך בעל המרכבה ושאל אותו מדוע אינו רוצה ליהנות מטובתי, הרי זה כאלו ממך אדם את חברו בכוס יין טוב והוא שופכו על פניו, השיבו ואמר, נראה שאתה עושה זאת מתוך רחמנות ואהבת הבריות, ורציתי לדעת עד היכן אהבתך בו מגיעה, לא במעשה קל כזה מדת הרחמנות שבך תהא ניכרת, כי אם בכיסך, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה: בשלשה דברים האדם ניכר בכוסו, ובכיסו ובכעסו (שבת מ"ג ע"ב) אמר העשיר: תעלה ותשב על ידי ובשעת הנסיעה תציע לפני את בקשתך, ואחרי שאשמע את דבריך אדע להשיב לך תשובה ברורה, השיב לו רמ"מ: גם אני הולך אל הרב הצדיק השוכן כבוד בטשארנא אוסטראה, ורגיל אני לעלות אליו ברגל, ולא אקבל את טובתך טרם אדע את תשובתך, ובזאת תבחן, ראה העשיר שהוא מתעקש, כחסידי העומד על דעתו, אמר לו אם כן פתח את פיה ויאירו דבריך מה בקשתך? אמר: הנה לא רחוק מכאן יושב יהודי אחד שהיה גביר כמון, ונסע פעם גם כן במרכבה כבודה והבוסים אבירים, אך גלגל הוא החוזר בעולם, זה עולה וזה יורד, והגיעה שעתו להיות מן היורדים רח"ל, בשנים מעטות ירד מכל נכסיו, והיום עליו לשלם דמי חכירה לפרץ ששים אדומים זהב, ואין לו אף פרוטה אחת, ואם יבואו אליו שליחי הפרץ ולא ישלם את החוב, עתיד הוא ובני משפחתו לירד לבית האסורים, ולהיות עבדי עולם, ועתה אני מבקש ממך, לעמוד לימין חברך בשעת דחקו, לתת לו את הסכום הנקוב, גם אם רב הוא, ואם תשמע בקולי אברך בברכה וישועה, ואעלה על המרכבה ונסע יחד אל ביתו של היהודי, ואחרי שתתן לנצרך ששים אדומים זהב, ניסע ונלך אל רבינו הקדוש באוסטראה, ותשמע מפיו שגם

עמדי בעצה אחת. כששמע העשיר את בקשתו, השתומם ונבהל על הלך עני זה שאין לו דאגה אחרת רק לעזור לחוכר שאבד את עשרו בעסקים רעים, והתפלא על הסכום הגדול שהוא דורש ממנו, וכי דבר קטן הוא זה ששים אדומים זהב? כלום יודע אביון זה מה הוא שואל? לא השיב לו מאומה ואמר לעגלו להסיע את המרכבה, והשאיר את ההלך מאחוריו, אולם לב העשיר לא ידע מרגוע וככל שהתרחק יותר מן ההלך, לבו הכה אותו יותר, וכשראה שלבו נפעם ואין מנוחה בנפשו, אמר לבעל עגלה לעצור את הסוסים ולעמוד, עשה העבד בפקודת אדוניו, עצר את הסוסים ועמד, וכשהגיע ר' מנחם מענדל אל המרכבה, אמר לו העשיר למה אתה עושה לי ככה? קשה לי ליתן לך סכום גדול כזה, אתן לך את החצי, ענה ואמר: כלום בשבילי אני דורש שאתה בא אלי בטענה, אין אני כופה עליך, רק ספרתי לך מה שקרה לאיש שהיה עשיר כמותך, ובמה תוכל לעזור לו. ועתה אם יש בירך לעשות זאת הרי טוב, ניסע שנינו אל הנצרך ותתן לו את נדבת לבך, ומשם נלך ונסע אל רבינו הקדוש, ואם אינך רוצה או אינך יכול למלאות את משאלתי זו, תיסע בשלום לדרךך ואני אלך לי לאט ברגלי כמנהגי, התיישב העשיר בדעתו והסכים, ואמר לו לעלות כדי לנסוע אל החוכר, אז עלה ר' מנחם מענדל על המרכבה, וחזרו אל הכפר ובאו אל בית היהודי, שם הוציא העשיר ששים אדומים זהב, נתן אותם לר' מנחם מענדל והוא מסרם לידי היהודי, וברכו בברכת הצלחה, ובצאתם מאת פני האיש, נתמלא לבם שמחה ונקשרו באהבה ורעות, ונסעו יחדיו לטשארנא אוסטראה. כאשר הגיעו נכנסו אל הרב הקדוש ר' זאב וואלף, ראה אור גדול מקיף אותם ופניהם מאירים כשמש, נתנו לו שלום והוא החזיר להם שלום, ואמר הכרת פניכם תעיד בכם שעשיתם מעשה גדול, כן תזכו לעשות אך טוב כל הימים, עמד ר' מנחם מענדל מן הצד ושתק, והגביר סיפר לו לצדיק את כל הקורות אותם מן הרגע שפגש את ר' מנחם מענדל בדרך עד בואם אליו, וכשכילה את דבריו, אמר הרבי: מעשה רב עשיתם, הצלתם משפחה שלמה מישראל משעבוד ומעניות מנוולת, ונאמן הוא בעל הגמול שישלם לכם את שכרם, ואם יגדל שרר העושה, הנה אמרו חז"ל "גדול המעשה יותר מן העושה" (בבא בתרא ט' ע"א) שאלמלא הוא לא היה מעשה המצוה כלל, ואז פנה אל ר' מנחם מענדל ואמר: אתה באת אלי שאהיה לך לרבי, אינך צריך לי כי ראוי אתה בעצמך להיות מנהיג בישראל, הנה המצוה הגדולה שעשית היום הולכת לפניך והיא מאירה את דרכך - דרך התורה והיראה, אהבת ה' ואהבת ישראל, אחר כך קירב הרבי את ר' מנחם מענדל ואת העשיר, והראה להם חיבה יתרה, וברך את העשיר שה' ישלם לו את הברכה ויצליח בכל דרכיו, ויעשה צדקה וחסד כל הימים. בשבת קדש קירב רבי זאב וואלף את ר' מנחם מענדל וכיבד אותו כבוד רב לעיני כל העדה, ובמוצאי שבת כאשר בא אליו להיפרד ממנו, סמך את ידיו עליו ברך אותו ואמר: רב אתה ורבי תקרא, תלך ותסע לעירך ולביתך, תשב על הכיסא ותברך את בני ישראל, כי איש חסד אתה, לבך מלא אהבת ה' ואהבת ישראל, ובידך להושיע לקטנים ולגדולים רבים מצפים לישועה ולנחמה, הברכה בפיק ואסור לך למנועה מהם, כל שיש בידו לברך את חברו ואינו מברכו כאילו גוזלו, עשה מה שבידך, יהיו לרצון אמרי פיך וכל אשר תברך יבורך, נפרד רבי מנחם מענדל מלפני רבו, יצא מן העיר והלך לביתו, ישב ועסק בתורה ובעבודה, ולא ארכו הימים והתחילו בני אדם להתקרב אליו, ורבים מהם נושעו על ידו וראו כי ברכתו עושה פרי, ותפלתו אינה חוזרת ריקם, נהרו אליו רבים ושמו נתפרסם בעולם, והוא קרב את הבריות ונטע בקרבן אהבת התורה ויראת שמים ואהבת ישראל.

העלון מוקדש



לע"נ רפאל עמרם בן סעדה ז"ל. מזל בת רחל ע"ה. יצחק בן רחל ז"ל אברהם ישעיהו בן שמואל דוד ז"ל אליהו ישראל בן שמואל דוד ז"ל צביה בת נעמי ע"ה

לרפואת נעמי בת זיוה. להצלחת אבירים בן אסתר וב"ב. להצלחת אביחי יעיש בן ציון וב"ב

להארות והערות ולקבלת העלון נא
לפנות למייל
SH0813897@GMAIL.COM

יעיצוב העלון: אברהם כהן בן שמחה
להצלחתו והצלחת בני ביתו